

Джерела та література

1. Арендт Г. Становище людини.
2. https://shron1.chtyvo.org.ua/Arendt_Hanna/Stanovysche_liudyny.pdf
3. Рікер П. Сам як інший / Пер із фр. К.: Дух і літера, 2002. 458 с.
4. Фуко Мішель. Наглядати й карати. Народження в'язниці. В-во: Комубук. 2023. 452 с.

УДК 321

Криськов А., д. істор. н., проф.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. Українське суспільство вже понад десять років живе у стані неоголошеної війни. Цей час став періодом завершення формування української громадянської ідентичності, поширенням домінування української мови та делегітимізації радянської спадщини.

Ключові слова: війна, українське суспільство, ідентичність, мова, трансформація.

Kryskov A., Dr. of Sc. (History), Prof.

Ternopil Ivan Puluja National Technical University, Ukraine

THE IMPACT OF THE WAR ON THE TRANSFORMATION OF UKRAINIAN SOCIETY

Abstract. Ukrainian society has been living in a state of undeclared war for over a decade. This time has been a period of completion of the formation of Ukrainian civic identity, the spread of the dominance of the Ukrainian language, and the delegitimization of the soviet legacy.

Keywords: war, Ukrainian society, identity, language, transformation.

Російсько-українська війна принесла українцям величезних страждань, завдала катастрофічних збитків економіці, інфраструктурі та довкіллю. Водночас вона істотно вплинула на соціальні структури та соціальні процеси, підтверджуючи те, що воєнні потрясіння здатні не лише руйнувати існуюче, а й сприяти певним позитивним соціальним змінам.

Ще десять років тому українське суспільство перебувало у стані невизначеності, у процесі хаотичних перетворень із незрозумілим вектором розвитку, то станом на сьогодні, внаслідок спротиву повномасштабній агресії, суспільство чітко визначилося на користь європейського цивілізаційного курсу. Цілком зникла амбівалентність суспільних настроїв, відбулася остаточна делегітимізація радянської спадщини. Більшість суспільства підтримує демократію (53%), проте у воєнних умовах більшість (73%) вважає авторитарні методи правління цілком допустимими.

Варто зазначити, що саме у період найбільшого потрясіння основ державності, сформувалася і домінує національно-громадянська ідентичність. Сьогодні близько 75-80% громадян України ідентифікують себе передусім як громадяни України, а не як мешканці певних регіонів, поселень і громадян колишнього срср, хоча першість регіональної самоідентифікації не заперечує відчуття належності українців до нації і держави загалом. Також понад 80% опитаних влітку 2024 р. назвали українську мову мовою повсякденного спілкування.

Водночас війна призвела до виникнення нових ліній розколу між соціальними групами, які у повоєнний період можуть загрожувати серйозними напруженнями і конфліктами. Ці процеси сьогодні потребують уважного аналізу і передбачення, зосередження уваги соціальних інститутів, адже частка тих, хто вважає, що різниця у доходах між різними групами населення є великою – майже 49% опитаних.

Досягненням можна вважати подолання безсуб'єктності України. До війни українці часто знецінювали суб'єктність своєї держави у міжнародній політиці. Сьогодні ж Україна є активним гравцем світової політики і сприймається як вагомий і активний її суб'єкт.

Однією з важливих змін стало також подолання так званої «східнослов'янської відокремленості». Сьогодні Україна соціокультурно дистанціювалася від росії і білорусі, стала ближчою до центральноєвропейських слов'янських націй.

Якщо до війни Україну часто характеризували як «суспільство без довіри», то нині ситуація суттєво змінилася. Соціологічні дослідження фіксують високий рівень довіри до Збройних Сил України, Президента, СБУ, волонтерського руху і церкви. Хоча ми все ще відстаємо за цим показником від розвинених демократій, вже не можна говорити про цілковиту кризу довіри.

Чи відбулися б усі ці трансформації без війни? Найімовірніше, що так – але надзвичайно повільно, впродовж життя кількох поколінь. Війна радикально прискорила соціальні зміни.

Джерела та література

1. Суспільство, трансформоване війною : аналіт. доп. / [Потапенко В., Павленко І., Тищенко Ю., Їжак О., Каплан Ю., Валюшко І., Макаров Г., Даниляк О., Михайлова О., Валецький О., Лісогор Л., Малярєвський Є., Бараннік В., Двігун А.]. – Київ : НІСД, 2025. – 79 с. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2025.02>

2. Динаміка довіри Президенту В. Зеленському в 2019-2025 роках та ставлення до проведення виборів. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1510&page=1>

3. Ставлення до викладання російської мови в українськомовних школах. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1513&page=1>

4. Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до виборів під час війни, віра в перемогу. URL: <https://sau.in.ua/research/ocinka-sytuaciyi-v-krayini-dovira-do-soczialnyh-instytutiv-politykiv-posadovcziv-ta-gromadskyh-diyachiv-stavlennya-do-vyboriv-pid-chas-vijny-vira-v-peremogu/>

Секція 5. ВПЛИВ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ ТА ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ НА БЕЗПЕКУ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ЛОКАЛЬНІ ТА ГЛОБАЛЬНІ ЕКОСИСТЕМИ

UDC: 327.5

Fedak S., PhD (Philol.), Assoc. Prof.; Dzydzhora L., Senior Lecturer
Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

WAR AND CLIMATE CHANGE: HOW MILITARY CONFLICTS CONTRIBUTE TO THE DETERIORATION OF GLOBAL ENVIRONMENTAL PROBLEMS IN UKRAINE

Abstract: Military conflicts, like the ongoing war in Ukraine, have a significant and often devastating impact on the environment, exacerbating global climate change and other environmental problems. The problems how military conflicts contribute to environmental deterioration are considered in this paper. Such problems as destruction of ecosystems, air pollution, damage to infrastructure, displacement of people, long-term environmental damage are analyzed in this paper. It is determined that the war in Ukraine, like other military conflicts, worsens global environmental problems, contributing to climate change and long-lasting ecological damage. The impacts are both immediate and long-term, highlighting the importance of considering environmental protection in conflict resolution and military strategies.

Keywords: climate change, environment, environmental impact, ecological damage, destruction of ecosystems, global environmental security.

Федак С., канд. філол. н., доц.; Дзиджора Л., ст. викладач

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ВІЙНА ТА ЗМІНИ КЛІМАТУ: ЯК ВІЙСЬКОВІ КОНФЛІКТИ СПРИЯЮТЬ ПОГІРШЕННЮ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ